

პოლიტიკური კულტურა და დემოკრატიული ტრანზიციის საქართველოში

გურამ აბესაძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
პროფესორი
<https://orcid.org/0000-0003-0215-4639>
guramabesaze@yahoo.com

ნოდარ აბესაძე

სოციალური მეცნიერებების დოქტორი,
სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მონვეული ლექტორი
<https://orcid.org/0000-0002-8747-5150>
nodarabesadze007@gmail.com

რეზიუმე

პოლიტიკური კულტურა დემოკრატიული ტრანზიციის აუცილებელი პირობაა. იგი სამი მიმართულებით გამოვლინდება: 1. ცნობიერების; 2. განწყობილებებისა და ემოციების; 3. ქცევის მოდელის სახით. თანამედროვე ქართული პოლიტიკური სივრცე პოლიტიკური კულტურის ირაციონალური ტენდენციებით გამოირჩევა. პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციის გულისხმობს პოლიტიკური სივრცის ინსტიტუციურ და პოლიტიკურ-ღირებულებით ცვლილებებს. ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში ინსტიტუციური პოლიტიკური წესრიგი ძალზე დაბალია, რაც პოლიტიკური პოლარიზების მიზეზი ხდება. თანამედროვე საქართველოში პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციის უპირველესი მიზანია ქართული ეროვნული იდენტობის ფორმირება. პოლიტიკურ სივრცეში სრულყოფილად არ არის გამოყენებული ერის ინტელექტუალური პოტენციალი. პოლიტიკური კულტურისა და დემოკრატიული ტრანზიციის პრობლემას წარმოადგენს რადიკალური და დესტრუქციული ქცევები, რომლებიც სერიოზულ გარდაქმნას საჭიროებს. პოლიტიკურ აქტივობას აკლია რაციონალურობა და სახელმწიფოებრივი პრაგმატიზმი.

პოლიტიკური კულტურა და დემოკრატიული ტრანზიციის მჭიდრო კავშირშია ერთმანეთთან. დემოკრატიული ტრანზიციის გულისხმობს სამოქალაქო და მონაწილეობითი კულტურის ფორმირების პროცესს. ქართული დემოკრატიის სტაბილურობის უმნიშვნელოვანესი პირობაა ეროვნული პრაგმატიზმის დამკვიდრება. დემოკრატიული ტრანზიციის პრობლემად რჩება პოლიტიკური ერის ფორმირება. პოლიტიკური ერის ფორმირების უპირველეს ამოცანად მიგვაჩნია: 1. ქართული ეროვნული იდენტობის პოლიტიკური ტრანზიციისა და პოლიეთნიკური და მულტიკულტურული სივრცის ინტეგრაცია; 2. პოლიტიკურ აქტორებსა და სოციუმს შორის პოლარიზების აღმოფხვრა; 3. პოლიტიკური სისტემის პოლიტიკურ-კულტურული და ინსტიტუციური ტრანზიციის. პოლიტიკურად ინტეგრირებული საზოგადოება და ახალი ქართული იდენტობა პოლიტიკურ-კულტურული დემოკრატიული სივრცის საფუძველი გახდება.

საკვანძო სიტყვები: პოლიტიკური კულტურა, დემოკრატიული ტრანზიციის, დემოკრატიის სტაბილურობა.

ციტირებისთვის: აბესაძე გ. აბესაძე ნ., „პოლიტიკური კულტურა და დემოკრატიული ტრანზიციის საქართველოში, ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“, №3, 2022 წ. გვ. 12-17

POLITICAL CULTURE AND DEMOCRATIC TRANSITION IN GEORGIA

Guram Abesadze

Doctor of Political Science, Professor at Sokhumi State
University, Head of Policy Science
<https://orcid.org/0000-0003-0215-4639>
guramabesaze@yahoo.com

Nodar Abesadze

Doctor of Social Sciences, guest lecturer
of Sukhumi State University
<https://orcid.org/0000-0002-8747-5150>
nodarabesadze007@gmail.com

SUMMARY

Political culture is a necessary condition for democratic transition. It will be manifested in three directions: 1. Consciousness; 2. moods and emotions; 3. In the form of behavior models. The modern Georgian political space is characterized by irrational tendencies of political culture. Political-cultural transition refers to institutional and political-value changes of the political space. The institutional political order in the Georgian political space is very low, which is the cause of political polarization. The primary goal of the political-cultural transition in modern Georgia is the formation of the Georgian national identity. The intellectual potential of the nation is not fully used in the political space. The problem of political culture and democratic transition is radical and destructive behaviors that need serious transformation. Political activity lacks rationality and state pragmatism.

Political culture and democratic transition are closely related. Democratic transition refers to the process of forming a civil and participatory culture. The most important condition for the stability of Georgian democracy is the establishment of national pragmatism. The formation of a political nation remains a problem of the democratic transition. We consider the primary task of forming a political nation to be: 1. Political transition of Georgian national identity and integration of polyethnic and multicultural space; 2. Elimination of polarization between political actors and society; 3. Political-cultural and institutional transition of the political system. A politically integrated society and a new Georgian identity will become the basis of a political-cultural democratic space.

Key words: political culture, democratic transition, stability of democracy.

For citation: Abesadze G. Abesadze N., Political culture and democratic transition in Georgia, "Business and Law", No. 3, 2022, 12-17.

შესავალი

პოლიტიკური კულტურა ტრანზიტული პოლიტიკური სისტემების უმნიშვნელოვანესი პრობლემაა, რომელიც დემოკრატიული ტრანზიციის უპირველეს პირობას წარმოადგენს. ქართულ სამეცნიერო სივრცეში უკვე გამოიცა გარკვეული ნაშრომები, რომლებიც პოლიტიკური კულტურის ტრანზიციის თემატიკას ეხება, მაგრამ ირაციონალურობის ტენდენციები იმდენად გამოკვეთილი ჩანს, რომ მისი კიდევ უფრო ღრმა და ახლებური სიტუაციებიდან გააზრება დროის მოთხოვნა გახდა. პრობლემა უმნიშვნელოვანესია, რომელიც გარკვეული ხასიათის რაციონალურ და ირაციონალურ ტენდენციებს მოიცავს, რომლის განხილვა და სიტუაციური გააზრება დემოკრატიულ გადასვლისა და პოლარიზების დაძლევის აუცილებელი პირობაა.

პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციის ქართულ ინტელექტუალურ ფენომენებს ემყარება, რომლის პრაგმატული გააზრება დროის მოთხოვნა გახდა; უპირველეს ყოვლისა, ვგულისხმობთ პოლიტიკური ერის ფორმირების საკითხებს, რაც დასრულებული პროცესი არ არის და დემოკრატიული ტრანზიციის პროცესულ-პრიორიტეტს წარმოადგენს; ეს თემა წინა პლანზეა წამოწეული რადგანაც პოლიტიკურ-კულტურულ ტრანზიციას თავისი პოლიტიკური ფენომენი აქვს და ერის

პრაგმატულ რაციონალურობას ახალ ღირებულებით განზომილებას აძლევს. თანამედროვე ქართული პოლიტიკური სპექტრის პოლარიზება და აგრესიული რიტორიკა პოლიტიკური კულტურის დეფიციტზე მიანიშნებს, რაც, პოლიტიკური პროცესების რადიკალიზაციასა და უკიდურეს ირაციონალურობაში გამოვლინდება.

პოლიტიკური კულტურის თემა ორი მიმართულებით გახდა აქტუალური: **პირველი**. მსოფლიო ნესრიგის ახალმა გეოპოლიტიკურმა პარადიგმამ ერის პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციის მოთხოვნა, რომელიც პრაგმატულ აზროვნებასა და რაციონალურ მოქმედებებს მოითხოვს; **მეორე**. თანამედროვე ქართული სახელმწიფოებრიობა ერის იდენტობის ახლებურ გააზრებას მოითხოვს, რომელმაც კულტურულ-იდეოლოგიური და ღირებულებითი გარდაქმნა წინა პლანზე დააყენა. ამასთანავე, სახელმწიფოებრიობის მშენებლობის პროცესში ვერ მოხერხდა ერის პოლიტიკური კონსოლიდაცია, რომელიც სერიოზული ირაციონალური ტენდენციების მიმანიშნებელია; ასეთ სიტუაციაში ილია ჭავჭავაძის სიტყვები გვახსენდება: „...წინ ვიყურებით და ხვალინდელის ნისლში იმისთანა არა მოსჩანს რა, რომ გული გულის ადგილასვე დაგვრჩეს, ან ნატვრით ვთქვათ „მოვედინ, დღეო სიხარულისაო...“ რა გითხრათ? რით გაგახაროთ?“¹

1 ილია ჭავჭავაძე. „რა გითხრათ? რით გაგახაროთ?“ რჩეული ნაწარმოებები ხუთ ტომად. ტ. IV. თბ., 1987, გვ. 173

**1. თანამედროვე საქართველოს
პოლიტიკურ-კულტურული თავისებურებები და
დემოკრატიული ტრანზიტი**

თანამედროვე საქართველოს პოლიტიკური ტრანზიციის ერთ-ერთი პრიორიტეტული თემა პოლიტიკური კულტურა გახდა, რომელიც პოლიტიკური პროცესის რაციონალურობისა და პრაგმატულობის დონეს განსაზღვრავს. ინსტიტუციური წესრიგი და დემოკრატიული ღირებულებითი ტრანსფორმაცია პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციის განზომილებითი კრიტერიუმი უნდა ყოფილიყო, რომელიც პერიოდული ციკლურობით თავის ირაციონალურ ტენდენციებს არ კარგავს; ასეთი შემაფერხებელი ტენდენციები ნეგატიურად აისახება ქართული დემოკრატიული პოლიტიკური სივრცის ფორმირებაზე, რომელიც ლეგიტიმური წესრიგისა და დემოკრატიის სტაბილურობის გარანტი უნდა გახდეს. მიუხედავად დემოკრატიული ტრანზიციის გარკვეული წარმატებებისა, პოლიტიკური კულტურის ირაციონალური ელემენტები პოლიტიკური პროცესის შემაფერხებელი სინდრომი გახდა.

ტრანზიტულ პოლიტიკურ სისტემებში პოლიტიკური კულტურა ლეგიტიმურობისა და რაციონალური მოქმედებების მყარი გარანტიების ფენომენს წარმოადგენს. პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიცია გულისხმობს პოლიტიკური სივრცის ინსტიტუციურ და პოლიტიკურ ღირებულებით ცვლილებას, რომელმაც ერის პოლიტიკური იდენტობის თანამედროვე მოდელის პრიორიტეტული ორიენტაციები უნდა განსაზღვროს. თანამედროვე საქართველოს პოლიტიკურ-კულტურული სივრცე ინსტიტუციური და ღირებულებითი ტრანზიციის პროცესში იმყოფება, რაც ირაციონალური ტენდენციების გარეშე არ მიმდინარეობს. სახელმწიფოებრიობას გაუცხოებულმა ერმა ვერ შეძლო ეროვნულ-პოლიტიკური მეობისა და იდენტობის გამოკვეთა, რომელიც ყველაზე რთულად დასაძლევია გამოწვევა აღმოჩნდა. სახელმწიფოებრიობის გათავისება დემოკრატიული წესრიგის მყარ გარანტიებს ემყარება, რომელიც ინსტიტუციურ პოლიტიკურ წესრიგს გულისხმობს. ქართულ პოლიტიკურ-კულტურულ სივრცეში ინსტიტუციური სივრცე და მისი სტრუქტურულ-ფუნქციონალური დიზაინი ძალზე დაბალია და ავტორიტარული რეჟიმის განზომილებით წარმოგვიდგება. პოლიტიკური სისტემის ეპიზოდური სტაბილურობა მხოლოდ ავტორიტარული ძალაუფლების მატარებელი ინსტიტუტებით არის შესაძლებელი, რომელიც გარკვეული დროის შემდეგ კრიზისულ ფაზაში შედის.

თანამედროვე პოლიტიკური კულტურის კონცეპტუალური მოდელი გულისხმობს გარკვეულ პოლიტიკურ სივრცეში სოციალიზაციის შედეგად მიღებული ღირებულებების, ორიენტაციების, ნორმების, განწყობილებების, შეფასებების, სიმბოლოების, პოლიტიკური აზროვნების წესებისა და ქცევის მოდელის ერთობლიობას, რომელშიც გამოვლინდება პოლიტიკური აქტორებისა და სოციუმის ქცევისა და მოღვაწეობის სტილი და პოლიტიკურ-ინტელექტუალური დონე.

დემოკრატიული ტრანზიციის პირობებში პოლიტიკურ-კულტურული ტრანსფორმაციის ტემპსა და რაციონალურობის ხარისხს ინსტიტუციური წესრიგი განსაზღვრავს. პოლიტიკური ინსტიტუტიზაციის ძირითადი ამოცანები ასე წარმოგვიდგენია: 1. შექმნას პოლიტიკური წესრიგის გარკვეული მოდელი, რომელიც უზრუნველყოფს მდგრად პოლიტიკურ-კულტურულ ტრანზიციას; 2. მოახდენს პოლიტიკური რეჟიმის დემოკრატიულ ლეგიტიმაციას, რომელიც პოლიტიკური სისტემის სტაბილური ფუნქციონირების გარანტი იქნება; 3. განსაზღვრავს ეროვნულ პოლიტიკურ ღირებულებათა ტრანზიციისა და ეროვნულ-პოლიტიკური იდენტობის ახალ განზომილებით კრიტერიუმებს.

პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციის ავტორიტარულმა და ავტოკრატიულმა სტილმა ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში მორჩილებითი პოლიტიკური კულტურის ტიპი გააძლიერა; პოლიტიკური ინსტიტუტებისადმი გაუცხოების ტენდენციებმა გამოკვეთა ცალკეულ ლიდერთა ქარიზმატული თვისებები, რომლებიც ყოველთვის არ იქცევა დემოკრატიული ტრანზიციის ღირებულებით ინტელექტუალურ საფუძვლად. ასეთი ირაციონალური ტენდენციების მომძლავრება თანამედროვე ქართული პოლიტიკური კულტურის კრიზისს იწვევს, რომელსაც თან ახლავს ინტელექტუალური ნიჰილიზმის სინდრომი. საზოგადოება ინსტიტუციური წესრიგის ნაცვლად თავის მიზანსწრაფვასა და კრიზისული სიტუაციიდან გამოსავალს რადიკალურ-ექსტრემისტულ ჯგუფებს ანდობს, რაც მთელი ქართული პოლიტიკური იდენტობისა და კულტურის დეგრადირებას ახდენს. ამიტომ, თანამედროვე ქართულმა პოლიტიკურმა კულტურამ მეტად აგრესიული და დამთრგუნველი ხასიათი შეიძინა, რომელიც ეროვნული იდენტობის გადაფასებისა და გაუცხოების ელემენტებს აძლიერებს.

თანამედროვე პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციის ერთ-ერთი უპირველესი მიზანია ქართული ეროვნული იდენტობის ღირებულებითი ორიენტაციების გამოკვეთა თვითმყოფადობისა და ეროვნულ-გენეტიკური ნიშნების მიხედვით. ეს პროცესი პოლარიზების გარეშე არ მიმდინარეობს, რადგანაც ახალ დროში ეროვნული ცნობიერებისა და აზროვნების გარდაქმნა ძალზე რთული პროცესი აღმოჩნდა. ღირებულებით ტრანსფორმაციებში რეფორმატორთა გარკვეული ჯგუფი ეროვნულ თვითმყოფად კანონზომიერებებს ყოველთვის არ იცავს და ტრანსპლანტაციურ მოდელს ამკვიდრებს, რომლებიც ვერ ერგება ქართულ სააზროვნო სივრცესა და საზოგადოების მენტალურ მოთხოვნებს. ეროვნული ღირებულებები თანამედროვე ქართული ინტელექტის საფუძვლებს ქმნის, რომელიც მთელი პოლიტიკური აზროვნების კონცეპტუალურ განზომილებას წარმოადგენს. ქართული თვითმყოფადი აზროვნება ისტორიულ-ეროვნულ ტრადიციებზე წარმოშობილ ფორმებსა და ინტელექტს უნდა ემყარებოდეს. თანამედროვე ტრანზიცია, გარკვეულ სიტუაციებში, ნიჰილისტურ დამოკიდებულებას იჩენს ეროვნული ღირებულებებისადმი, რაც იწვევს ქართული ინტელექტუალური ფე-

ნომენების დეგრადირებას. პოლიტიკური კულტურის თანამედროვე ირაციონალური პარადიგმები - აგრესიულობა, ექსტრემიზმი, ავანტიურიზმი, რადიკალიზმი, ნიჰილიზმი, ძალადობა, პესიმიზმი და ა.შ. - პოლიტიკური თანაცხოვრების მოდად იქცა. ვფიქრობთ, თანამედროვე ქართული პოლიტიკური იდენტობის განზომილებით სიცრვეში უნდა შეიქმნას ახალი დონის პოლიტიკურ-ინტელექტუალური კულტურა, რომელიც ვინროკლანურ მომხმარებლურ ფსიქოლოგიას კი არ დაემყარება, არამედ აგებული იქნება რაციონალურობისა და ინოვაციური აზროვნების სულისკვეთებაზე.

პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციის უმნიშვნელოვანესი პროცესია ერის ინტელექტუალური პოტენციალის სრულყოფილი გამოყენება და ეროვნული იდენტობის ფორმირებაში მისი როლის გამოკვეთა. ახალი დროის შესაბამისი ეროვნულ-პოლიტიკური იდენტობა ერის ინტელექტუალურ პოტენციალს ემყარება, რომელიც ცვალებადობის პირობებში მის მეობას ადაპტაციის მეტ შესაძლებლობას აძლევს. სამწუხაროდ, თანამედროვე განათლების სისტემამ, რომელიც მუდმივი ექსპერიმენტების პირობებშია, ვერ შეძლო მისი ეროვნული მოდელის ფორმირება. პირდაპირ უნდა ითქვას, რომ საგანმანათლებლო სივრცეში დეგრადაციის ელემენტები უფრო და უფრო იზრდება, რაც აფერხებს საერთო ეროვნული ინტელექტუალური პოტენციალის გამოვლენას. ერის ინტელექტუალური პოტენციალი ძალიან დააქვეითა ზედმეტმა უნიფიცირებამ და ტრანსპლანაციამ, რომელმაც ერის თვითმყოფადი სააზროვნო სივრცე უცხო ელემენტებით შეავსო.

თანამედროვე ქართული ინტელექტუალური სივრცე თავისი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ელემენტებით ფასადურობის გამოვლენის ფართო ხასიათს იძენს, რომელმაც შესაძლებელია ერის სულიერი და კულტურულ-ღირებულებითი კრიზისი გამოიწვიოს. ინტელექტუალურ სფეროში შემოდის ისეთი ელემენტები, რომლებიც მომხმარებლურ ფსიქოლოგიაზეა აგებული და ხელს უშლის ინოვაციურობისა და აზროვნების შემოქმედებითი სტილის დამკვიდრებას. ვფიქრობთ, რომ თანამედროვე ქართული ინტელექტუალური სივრცე სერიოზული ირაციონალური ტენდენციების გამოვლენით ხასიათდება, რაც რადიკალურ რეფორმირებას საჭიროებს.

დემოკრატიული ტრანზიციისა და პოლიტიკური იდენტობის ერთ-ერთ პრობლემად რჩება პოლიტიკურ-კულტურული ქცევის მოდელის დამკვიდრება, რომელმაც სროლყოფილად უნდა გამოავლინოს ინდივიდისა და სოციუმის აქტიური და შემოქმედებითი პოტენციალი. ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში პოლიტიკურ აქტიურობას აკლია რაციონალურობა და სახელმწიფოებრივი აზროვნების ელემენტები. ზოგჯერ, პოლიტიკური აქტიურობის სტილი გახდა ანტისახელმწიფოებრივი მოქმედებები, რომლებსაც ამკვიდრებს ზოგიერთი პოლიტიკური ინსტიტუტი და ორგანიზაცია. პოლიტიკური გაუცხოების ელემენტების მომძლავრება პოლიტიკურ აქტიურობასა და

ქცევებს აგრესიულ ხასიათს ანიჭებს და უკარგავს მას ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ შინაარსს. სამწუხაროდ, პოლიტიკურ სივრცეში შეიმჩნევა ისეთი ორგანიზაციებისა და ინდივიდების აქტიურობა, რომლებიც, თავისი პროფესიონალიზმითა და პოლიტიკური პრაგმატიზმით არ გამოირჩევიან და არც ღირსეული ავტორიტეტი აქვთ საზოგადოებაში. ასეთმა სიტუაციამ, პოლიტიკურ-კულტურული სივრცე პოლარიზებამდე მიიყვანა, სადაც ერთმანეთს უპირისპირდება ძველი და ახალი თაობის ენ. „პოლიტიკური ჯგუფები“, რომლებმაც ქართულ პოლიტიკურ სცენაზე დესტაბილიზაციის შემოტანა თავიანთი მოღვაწეობის სტილად გაიხადეს. ეს ის პოლიტიკური ჯგუფებია, რომელთა პოლიტიკური პორტრეტი და ქცევის სტილი თანამედროვე ქართული პოლიტიკური კულტურისათვის მოძველებულად უნდა მივიჩნიოთ; მათ მიერ დამკვიდრებული აგრესიულობის რიტორიკა და სახელმწიფოებრივი გაუცხოების ელემენტები, კიდევ უფრო აღრმავებს პოლარიზებას, რომელიც ეროვნული ნიჰილიზმის გამოვლინებად იქცევა. დესტრუქციულობით პოლიტიკური სარგებლიანობის მიღება თანამედროვე ქართული პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციის ერთ-ერთ ირაციონალურ განზომილებად უნდა მივიჩნიოთ; მისი შეცვლა ახალი ქართული სააზროვნო სივრცით, რომელიც ეროვნულ-ინტელექტუალურ ტრადიციულ პოტენციალს დაემყარება, დემოკრატიული ტრანზიციის საფუძველი უნდა გახდეს.

2. პოლიტიკურ-კულტურული ტრანზიციისა და დემოკრატიის სტაბილურობა

თანამედროვე ქართული პოლიტიკურ-კულტურული სივრცის ტრანზიციის მიზანია პოლიტიკური პროცესის რაციონალიზაცია და დემოკრატიის სტაბილური ფუნქციონირება. ამ მიმართულებით ორი ძირითადი პარადიგმა უნდა გამოვყოთ: 1. რაციონალური პოლიტიკური სივრცის შექმნა, რომელიც დაემყარება საზოგადოების სამოქალაქო კულტურას; 2. პოლიტიკური სივრცის ინსტიტუციურ და ღირებულებით ლეგიტიმური წესრიგი, რომელიც ეროვნული და პოლიტიკური იდენტობის ელემენტებს დაემყარება და ფუნქციონალურად სახელმწიფოებრიობის თვითდამკვიდრების გამომხატველი იქნება.

დემოკრატიული ტრანზიციის გულისხმობს სამოქალაქო კულტურის ტრანსფორმაციას, რომელმაც გარკვეულ დროსა და სივრცეში უნდა შექმნას პოლიტიკურ-კულტურული ურთიერთობების ისეთი მოდელი, რომელიც პოლიტიკური სისტემის ფუნქციონალურ სტაბილურობას დაამკვიდრებს; ეს არის ისეთი რაციონალური საზოგადოება, რომელიც პოლიტიკური თანაცხოვრების კონსენსუალურ მოდელს ემყარება და ორიენტირებულია პოლიტიკურ-სახელმწიფოებრივ ინტერესებსა და პოლიტიკური პოზიციის რაციონალურ-აქტივისტურ ფორმებზე. შეიძლება ითქვას, რომ ქართული პოლიტიკურ-კულტურული სივრცე ორი მიმართულებით უნდა გარდაიქმნას: 1. დემოკრატიული ტრანზიციის ნარმართვა ეროვნული და პოლიტიკური

იდენტობის გარდაქმნის მიმართულებით, რაც მონაწილეობითი კულტურის ელემენტებს დაემყარება; 2. დემოკრატიული ტრანზიციის მოახდენს ერის კულტურულ-ინტელექტუალური პოტენციალის სრულყოფილად გამოვლენას, რომელიც პოლიტიკური პლურალიზმის სტაბილურობის გარანტი იქნება.

თანამედროვე ქართულ პოლიტიკურ-კულტურულ სივრცეში პრობლემად რჩება ინსტიტუციური და ლირებულებითი წესრიგი, რომელიც, გარკვეულ სიტუაციებში, მკვეთრი პოლარიზებისა და სამოქალაქო დაპირისპირების მიზეზი ხდება. თანამედროვე ქართული პოლიტიკური რეჟიმი, მიუხედავად დემოკრატიული პროგრესისა, ჰიბრიდულ რეჟიმად რჩება და კონსოლიდირებული ფუნქციონირების გარანტიებს ბოლომდე არ იძლევა. დემოკრატიის სტაბილურობა და ინსტიტუციური ლეგიტიმურობა რთული ფენომენია და პოლიტიკურ-მმართველობითი სისტემისა და მისი აქტორების პოლიტიკურ-კულტურული პოტენციალის ტრანსფორმაციას გულისხმობს, რაც მაქსიმალურად უნდა გამოხატავდეს სოციალური ინტერესებსა და განწყობილებებს, იყოს პოლიტიკური დროისა და სივრცის ადეკვატური და ასახავდეს თანამედროვე ქართული პოლიტიკური იდენტობის მოთხოვნებს. სტაბილურობა დემოკრატიული ტრანზიციის რაციონალურობის აუცილებელი განზომილებითი ფენომენია, რომელიც ეტაპობრივი მოდერნიზაციის საშუალებას იძლევა.

თანამედროვე ქართული დემოკრატიის სტაბილურობას აფერხებს პოლიტიკური ინსტიტუტებისა და მათი გარკვეული ლიდერების რაციონალურობისა და პრაგმატულობის ვინოკლანური მომხმარებლური ფსიქოლოგია; ისინი პოლიტიკური ძალაუფლების გამოყენებას პირადი ეკონომიკური ინტერესების მისაღწევად ცდილობენ; პოლიტიკური ფენომენი აქტიური სტიმული და მოტივაცია გახდა ეკონომიკური ძალაუფლების მოსაპოვებლად, რაც პოლიტიკურ სივრცეში ერთგვარი პატრონაჟის ფუნქციის მატარებელია; ქართულ პოლიტიკაში ეს სინდრომი რთულად დასაძლევია ტენდენცია გახდა, რაც დემოკრატიის სტაბილურობის მყარ გარანტებს ვერ ამკვიდრებს და პერიოდული კრიზისების წარმოშობის მოტივაციურ ბაზას წარმოადგენს.

დემოკრატიის სტაბილურობის უმნიშვნელოვანესი პირობაა ეროვნული პრაგმატიზმის დამკვიდრება, რომელსაც ქართული პოლიტიკური იდენტობის გამოხატვის სულისკვეთება ძალიან აკლია. პოლიტიკური ტრანზიციის პროცესში ეროვნულმა პრაგმატიზმმა უნდა დაამკვიდროს: 1. პოლიტიკური თანაცხოვრების ეროვნულ-პოლიტიკური მოდელი, რომელიც უზრუნველყოფს ინსტიტუციურ მდგრადობასა და პოლიტიკური იდენტობის თანამედროვე მოდელის ფორმირებას; 2. პოლიტიკური ინსტიტუტებისა და აქტორების მოღვაწეობის ისეთი მოტივაციების განვითარებას, რომელიც პატრიოტულ და ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ ინტერესებზე იქნება აგებული.

დემოკრატიის სტაბილურობისა და მისი კონსოლიდაციის ერთ-ერთ განმსაზღვრელ ფაქტორად პოლი-

ტიკური იდენტობის ისეთი ელემენტი უნდა მივიჩნიოთ, როგორც ქართული პოლიტიკური ერის ფორმირება წარმოადგენს. პოლიტიკური ერის განზომილებითი განსაზღვრება თანამედროვე პოლიტიკური იდენტობის ფორმირების საფუძვლებს წარმოადგენს; აქ უპირველეს კრიტერიუმად სახელმწიფოებრიობის თვითდამკვიდრების პრიორიტეტების გააზრება, პოლიტიკური და სამოქალაქო კულტურის გარკვეული დონე, ადამიანის უფლებების დაცვა, მულტიკულტურული სივრცის ინტეგრაციული პროცესები, პოლიტიკური მონაწილეობის აქტიური ფორმების გამოყენება, ეროვნულ-პატრიოტული აზროვნება, პოლიტიკური კონსოლიდაციისა და საზოგადოების ლირებულებითი ორიენტაციის გააზრება და ა.შ. იგულისხმება. ქართული პოლიტიკური ერის ეს კრიტერიუმები ტრანსფორმაციის პროცესშია და მისი განხორციელება გარდამავალ პერიოდში კვლავ პოლიტიკური სპექტრის, განსაკუთრებით პოლიტიკურ ელიტის, მიზანმიმართულ მოქმედებაზე დამოკიდებული. პოლიტიკური ელიტის რაციონალურობა და პრაგმატულობა ქართული სახელმწიფოებრიობის თვითდამკვიდრების ინსტიტუციურ და ლირებულებით პრიორიტეტებს განსაზღვრავს უნდა იყოს აგებული.

თანამედროვე ქართველი პოლიტიკური ერის ფორმირების პროცესი და მისი პოლიტიკური იდენტობის გარდაქმნა, გარკვეულ სიტუაციებში, გამოკვეთილ ირაციონალურ ტენდენციას აწყდება, რომელიც სახელმწიფოებრივი გაუცხოების სინდრომში აისახება. პოლიტიკურ-კრიზისულმა სიტუაციებმა და პოლიტიკური სპექტრის გარკვეული ნაწილის ექტრემისტულმა მიდგომებმა, სახელმწიფოებრივი აზროვნება კრიზისულ მდგომარეობაში შეიყვანა. ერი ინტელექტუალურ ნიჰილიზმი მოექცა და თანდათან კარგავს სახელმწიფოებრივი აზროვნების კულტურას, რომელიც პოლიტიკური გაუცხოების მიზეზი ხდება. პოლიტიკური გაუცხოება აფერხებს კონსოლიდირებული დემოკრატიის განვითარებას, რომელსაც პოლარიზების ელემენტები შეაქვს ქართული პოლიტიკური ერის ფორმირებაში.

პოლიტიკური კულტურის ფორმირება და მისი დემოკრატიული ტრანზიციის პოლიტიკური სოციალიზაციის გარეშე შეუძლებელია; ვფიქრობთ, რადიკალურ გარდაქმნას საჭიროებს ქართველი ერის პოლიტიკური სოციალიზაციის პროცესი, რომლის ტრანზიციის მცდელობა პრაგმატულ მიზანს ვერ აღწევს; პრაგმატულობა იმაში მდგომარეობს, რომ ერს, თავისი პოლიტიკურ-ინტელექტუალური ელიტით, არ აქვს გაცნობიერებული ისტორიული პროცესის თავისებურებები და მოთხოვნები: **პირველი** - ეს არის ქართული იდენტობის შენარჩუნება და მისი ტრანზიციის გლობალური ცვლილებების ფონზე, რომელიც ერის პოლიტიკურ-კულტურულ და იდეოლოგიურ გარდაქმნას საჭიროებს; **მეორე** - ეს არის პოლარიზების აღმოფხვრა, რომელიც მხოლოდ პოლიტიკურ სპექტრს არ ახასიათებს, არამედ მთელი საზოგადოებაა გახლეჩილი კლანური ინტერესების გამო; აქ იკვეთება ერის პოლიტიკური ცნობიერების გარდაქმნის აუცილებლობა, რომელიც

მომხმარებლური ფსიქოლოგიური ელემენტებითაა გაჯერებული; მესამე - ეს არის ერის პოლიტიკური ცხოვრების დემოკრატიული ინსტიტუციური მოწყობა, რომელიც ძალზე სუსტია და დესტრუქციულობის ელემენტებით გამოირჩევა. პოლიტიკური ტრანზიციის დასახელებული პრიორიტეტების გარეშე ვერ შეიქმნება პოლიტიკურ-კულტურული საზოგადოება, რომელიც დემოკრატიის სტაბილურობას ერის პოლიტიკური იდენტობის საფუძვლად მიიჩნევს.

დასკვნა

თანამედროვე ქართული პოლიტიკურ-კულტურული სივრცის დემოკრატიული ტრანზიციის მიზანია პოლიტიკური რაციონალურობისა და პრაგმატულობის დამკვიდრება, რაც გარდაქმნის ერის პოლიტიკურ იდენტობას ახალი დროის მოთხოვნების შესაბამისად; უპირველეს ამოცანად რჩება პოლიტიკური სისტემის ინსტიტუციური გარდაქმნა, რადგანაც პოლიტიკური სცენის პოლარიზება მუდმივი სინდრომის არეალს ქმნის და დემოკრატიული ტრანზიციის კონსოლიდირებას აფერხებს; სრულყოფას საჭიროებს პოლიტიკური ინსტიტუტების პოლიტიკურ-ინტელექტუალური დონე, რადგანაც, მათი პლატფორმებიდან გამომდინარე, ყოველთვის არ არის დაცული ეროვნულ-პრაგმატული ინტერესები; შეიძლება ითქვას, რომ ინსტიტუციური სივრცე თავისებური კრიზისის გამოვლინებაშია, რომელიც მდგრადობის ელემენტებს მოკლებულია და ვინროკლანური მისწრაფებებით სულდგმულობს. ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში ინსტიტუციური აქტორების ინტელექტუალურ-კულტურულმა სისუსტემ გარკვეულწილად არასტაბილურობის სინდრომი დაამკვიდრა, რაც სისტემურ გარდაქმნას საჭიროებს. ქართველი ერის პოლიტიკური გარდაქმნის საფუძველია პოლიტიკური სოციალიზაციის ახალი მოდელის დამკვიდრება, რომელიც შექმნის ინტეგრირებული საზოგადოების ერთიან

პოლიტიკურ-კულტურულ დემოკრატიულ სივრცეს შექმნის.

ბამოყენებული ლიტერატურა:

1. ილია ჭავჭავაძე. რა გითხრათ? რით გაგახაროთ? რჩეული ნაწარმოებები ხუთ ტომად. ტ. IV. თბ., 1987;
2. სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის სააღდგომო ეპისტოლე. თბილისი, 2022 <https://www.interpressnews.ge/ka/article/707498-saagdgomoe-pistole>;
3. გ. აბესაძე, ნ. აბესაძე. სამოქალაქო სივრცის რაციონალურობა და დემოკრატიული ტრანზიციის საქართველოში. საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური და რეფერირებადი ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“. ივლისი-დეკემბერი, N 2, 2021, გვ. 9-13;
4. გ. აბესაძე, ნ. აბესაძე. თანამედროვე ქართული პოლიტიკური სცენის დომინანტი ინსტიტუციური აქტორები და პოლიტიკური სტაბილურობა. საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური და რეფერირებადი ჟურნალი „ბიზნესი და კანონმდებლობა“. სპეციალური გამოცემა, N2, 2022, გვ.76-81;
5. გ. აბესაძე დემოკრატიული ტრანზიტი და ეროვნულ-პოლიტიკური იდენტობის ფორმირება საქართველოში. „ფილოსოფიური ძიებანი“ /კრებული ოცდამეოთხე/. საქართველოს ფილოსოფიურ მეცნიერებათა აკადემია. „უნივერსალი“, თბ., 2020;
6. გ. აბესაძე, თ. გოგბერაშვილი. პოლიტიკურ-კულტურული სივრცის რაციონალურობის პარადიგმები საქართველოში. აკაკი წერეთლის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, ქუთაისი, 2019;
7. გ. აბესაძე. პოლიტიკური კულტურა: კონცეპტუალური მოდელები და დემოკრატიული ტრანზიციის პარადიგმები. უნივერსალი, თბ., 2015;
8. გ. აბესაძე. თანამედროვე ქართული პოლიტიკური სცენის აქტორები. „უნივერსალი“, თბ., 2014.